TRANSDISCIPLINARITATEA ÎN PROCESUL DE FORMARE A COMPETENȚELOR ELEVULUI MUZICIAN ÎN ȘCOALA DE MUZICĂ/ARTE

Margarita TETELEA,
Maestru în Artă, doctor în pedagogie,
conferențiar universitar, grad didactic superior,
Universitatea de Stat „Alecu Russo" din Bălți
E-mail: mtetelea@yahoo.com

Rezumat: *În articol este abordată problema formării personalității elevului muzician prin strategii didactice transdisciplinare, prin studiul disciplinei practice-interpretative, a instrumentului muzical și al disciplinelor muzical-teoretice de profil - solfegiu / teoria muzicii și literatura muzicală.*

Cuvinte-cheie: *elev musician, competențe, transtisciplinaritate*

TRANSDISCIPLINARYNESS IN THE PROCESS OF THE COMPETENCE FORMATION OF STUDENT MUSICIANS IN THE MUSIC/ARTS SCHOOL

Summary: *The article addresses the problem of forming the personality of the student musician through transdisciplinary didactic strategies, through the study of the practical-interpretive discipline, the musical instrument and the relevant musical-theoretical disciplines - solfege / music theory and musical literature.*

Key words: *student musician, skills, transdisciplinarity*

Reforma curriculară din ultimii ani în sfera educației extracurriculare aduce pentru lumea contemporană o serie de provocări, faţă de care domeniul învățământului artistic (școlile de muzică/arte) nu poate rămâne indiferent. Conform Codului Educaţiei al Republicii Moldova, educaţia are ca finalitate principală formarea unui caracter integru şi dezvoltarea unui sistem de competenţe care include cunoştinţe, abilităţi, atitudini şi valori, ce permit participarea activă a individului la viaţa socială şi economică.

La rândul lor, finalităţile proiectate în sistemul extrașcolar (nonformal) constituie o concretizare a finalităţilor din sistemul învăţământului școlar, adică formal. Ele descriu specificul învățământului artistic extrașcolar, din perspectiva politicilor educaţionale, caracterul complex şi integrat al unor probleme, cum ar fi:

1. Practicarea / aplicarea capacităților şi a abilităților artistice sub diverse forme şi activități, manifestând potențial uman creativ, sensibilitate, implicare şi iniţiativă.

2. Transferarea achizițiilor/talentelor artistice, dobândite la activitățile artistice extrașcolare, la realizarea vocațională individuală, consemnând traseul de dezvoltare a persoanelor, prin învățare şi prin muncă, în funcţie de specificul cerinţelor şi al aşteptărilor socioeconomice ale domeniului artistic şi ale mediului de viaţă.

3. Explorarea tendinţelor de autocunoaştere, autoinformare, autoformare, autopromovare şi de autodeterminare personală în domeniul artistic practicat, asigurând prin propriile posibilități şi capacităţi un marketing vocaţional de calitate.

4. Aprecierea şi gestionarea fondurilor/produselor din domeniul artistic, dând dovadă de abilităţi ale unui creator/consumator fidel şi elevat, capabil să contribuie, astfel, la sporirea prestigiului profesiilor artistice/culturale, la promovarea şi valorificarea întregului patrimoniu artistic la nivel local, naţional şi universal.

5. Valorificarea domeniului artistic în spațiul social, cultural, artistic şi informațional, manifestând compatibilitate cu profilul ales şi asigurând automodelarea conştientă a personalităţii.

Această categorie de competențe transdisciplinare se desprinde din sistemul de competențe pe domenii ale educației/învățământului artistic extrașcolar (nonformal) și reflectă/ integrează cunoștințele, capacitățile și atitudinile elevilor, specifice profilului artistic.

Obiectivul fundamental al oricărui sistem educaţional este formarea personalității elevului, în primul rând, printr-o cultură spirituală la nivel înalt. În învățământul artistic extrașcolar, acest obiectiv fundamental se completează cu cultura artistic-iterpretativă, ca parte indisolubilă a culturii spirituale a elevului.

Pentru a delimita componentele culturii muzical-interpretative ale elevului muzician, apelăm la structura propusă de Ion Gagim, după cum urmează:

- interesul şi dragostea pentru arta muzicală;
- deprinderile de percepţie muzicală, de ascultare şi auzire, de simţire şi trăire a muzicii;
- deprinderile muzicale practice, de interpretare instrumentală, vocală şi corală a muzicii; - volumul anumit de cunoştinţe;
- creativitatea muzicală;

- gustul muzical şi despre muzică;
- reflecţia despre muzică, aprecierea muzicii din punct de vedere valoric.

Pentru parcurgerea cu succes a curriculumului modular, elevul trebuie să stăpânească competenţele transdisciplinare, formate şi dezvoltate la următoarele discipline de profil: *instrument muzical, solfegiu* şi *teoria muzicii, literatura muzicii.*

Astfel, Curriculumul DOMENIUL ARTE, PROFILUL MUZICĂ se structurează pe discipline de profil din școala de muzică/arte (instrument muzical, solfegiu şi teoria muzicii, literatura muzicii), care, la rândul lor, determină și tipologia orelor/lecţiilor şi a formelor de organizare a procesului educational-artistic extraşcolar. Totodată, el include experiențe planificate în mod riguros pentru formarea și dezvoltarea competențelor transdisciplinare ale elevilor la disciplinele vizate, în vederea atingerii finalităților învățării la cele mai înalte standarde de performanță, ținându-se cont de posibilitățile individuale ale celor educați. Centrarea curriculumului pe elev, prin luarea în considerare a aptitudinilor artistice, a particularităților și a nevoilor, precum și a ritmului propriu de creativitate și dezvoltare a acestuia, are loc în abordarea transdisciplinară.

În acest context, competența transdisciplinară din domeniul muzical - artistic extrașcolar/nonformal poate fi definită astfel: Un sistem integrat de cunoştinţe, abilităţi şi valori dobândite, formate şi dezvoltate prin învăţare, creație, interpretare, a căror mobilizare permite identificarea şi rezolvarea diverselor probleme în variate contexte și situaţii de viaţă. Aşadar, din definiţia competenţei ca „integrare a cunoştinţelor, a competenţelor, a atitudinilor…”, putem deduce structura triadică a competenţei în integritatea sa: cunoştinţe, capacităţi/ abilităţi, atitudini/ valori/ competenţe. Luând în considerare modul de manifestare a competenţei ca finalitate, ea poate include următoarele componente:

- acţiune/ activitate reprezentată printr-un verb;
- indicator al timpului de finalitate (cunoaştere, aplicare, integrare/transfer);
- aspectul condiţional al finalităţii (domeniul, disciplina, subiectul);
- indicator general privind nivelul de realizare a acţiunii sau a produsului în contextul dat de învăţare.

Așadar, competența poate fi privită în trei ipostaze: instrument al calității și al performanței, obiectiv al curriculumului și rezultat al învățării.

Având în vedere cele expuse, putem constata că un aspect important, semnificativ în formarea personalității elevului muzician o va constitui abordarea transdisciplinară, asigurată prin studiul disciplinei practice-interpretative (instrument muzical) și al disciplinelor muzical-teoretice de profil (**solfegiu / teoria muzicii** și **literatura muzicală**).

Oricare dintre disciplinele nominalizate are un set coerent de competenţe specifice, care sugerează ceea ce ar trebui să atingă elevii la finele unei etape a parcursului şcolar. Prin natura şi dozarea competenţelor, treptele de învăţământ conferă acestor etape o serie de competenţe dominante, ce se reflectă în curricula pe discipline. Competenţele transdisciplinare derivă din competenţele-cheie/transversale şi asigură corelarea formării competenţelor specifice ale elevilor la nivelul disciplinelor din Planul de învățământ al şcolilor de muzică/arte, studiate la treapta respectivă de învăţământ. Astfel, competenţele transdisciplinare trebuie elaborate pe trepte de învăţământ, cum ar fi:

- Competenţe transdisciplinare pentru clasele mici de învăţământ, clasele 1-3; (ciclul de 7 ani); clasele 1-2 (ciclul de 5 ani);
- Competenţe transdisciplinare pentru treapta de învăţământ, clasele 4-7 (ciclul de 7 ani); clasele 3-5 (ciclul de 5 ani).

Evident că orice disciplină nu trebuie să se reducă la ceea ce este specific acesteia (de exemplu, aspectul interpretativ al disciplinei sau aspectul teoretic al disciplinelor respective), ci e necesar să se țină seama și de ceea ce au acestea în comun (arta muzicală; procesul muzical-artistic), elemente transferabile (limbajul muzical, forma muzicală), elemente care asigură caracterul general al percepției și al interpretării muzicale. Prin urmare, printr- o astfel de instruire/educaţie, în care curriculumul depăşeşte barierele unei singure discipline, se vor forma competenţele specifice şi cele transferabile, necesare dezvoltării personalității elevului (competenţa de a învăţa să înveţe, competenţe artistice, comunicative). Pe baza unei astfel de educaţii deschise şi flexibile, se poate realiza specializarea profundă, prin formarea unor competenţe generale, durabile. Abordarea integrată, specifică transdisciplinarităţii, este centrată pe lumea reală, pe arta muzicală, ca reflecție a acestei lumi, pe aspectele relevante ale vieţii cotidiene, prezentate aşa cum afectează şi influenţează arta muzicală viaţa noastră.

Ce va şti să facă elevul în urma învăţării transdisciplinare? Desigur, el va putea să interpreteze, să analizeze, să formuleze, să exprime opinii personale, să

utilizeze informaţia, în scopul rezolvării unei probleme date; să identifice şi să soluţioneze diverse probleme. Conţinuturile organizate transdisciplinar se vor axa în procesul educaţional nu pe disciplină și pe formarea doar a culturii muzicale, ci și pe demersurile spirituale, afective şi psihomotorii ale elevului. Organizarea conţinuturilor în manieră transdisciplinară se bazează în procesul de predare - învăţare- evaluare artistic-interpretativă pe conduitele creative ale elevului, din perspectiva unei integrări efective, realizate de-a lungul tuturor etapelor procesului educaţional (proiectare, desfăşurare, evaluare). Metodele active de predare în abordarea transdisciplinară transformă elevul din obiect în subiect al învăţării, îl fac pe elev coparticipant la propria educaţie şi îi asigură posibilitatea de a se manifesta ca individ şi ca membru în echipă.

Referințe bibliografice:

1. Cadrul de referință al educației și învățământului extrașcolar din Republica Moldova, Nicolae Bragarenco, Alina Burduh, Marina Cosumov [et al.], coord. generali: Natalia Grîu, Valentin Crudu, coord. științific: Vladimir Guțu; Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova. Chișinău: 2020, 99 p.
2. Codul educației, Disponibil pe: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=110112&lang=ro
3. Curriculum modular la disciplinele de profil pentru Școlile de Muzică/Arte, Domeniul ARTE, Profil Artă Muzicală, MEC, Chișinău, 2021. Disponibil pe: https://mecc.gov.md/sites/default/files/3_curriculum_eie_arta_muzicala.pdf